



Declaració del CECBLL sobre els projectes de reformes dels Ajuntaments

El Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat s'identifica des de la seva creació amb el coneixement i el desplegament del territori, en el sentit ple del terme, del Baix Llobregat i la seva organització, a tots els nivells. Per aquesta raó sempre ha col·laborat i ha interpellat les Administracions locals de la comarca, bàsiques en el planejament i la implementació d'eixos essencials pel seu progrés.

Aquest nostre capteniment ens porta a encendre senyals d'alarma pels estudis previs i estats d'opinió manifestats sobre una hipotètica reforma de l'estructura i les competències de les Administracions locals, basats exclusivament (com tantes altres coses en els darrers temps) en raons d'estalvi pressupostari. Tot i que sembla que aquesta reforma no s'aplicarà immediatament a Catalunya, considerem que cal estar alerta.

El primer dels senyals d'alarma que cal plantejar és justament que, una vegada més, la única perspectiva des de la qual es plantegen les reformes sigui la de l'estalvi econòmic. No serem nosaltres els qui neguem la necessitat de treballar per l'eficiència administrativa i la reducció raonable de despeses. Però això cal fer-ho ben fet, tenint en compte la gestió efectiva del territori i el rol que la Constitució i l'Estatut assignen a les Administracions locals, com les Administracions de proximitat als ciutadans.

L'Ajuntament és l'Administració que el ciutadà té més pròxima i, per tant, els Ajuntaments són, d'entre el conjunt d'administracions públiques, els organismes més adaptats sobre el terreny a les necessitats diverses de cada poble o ciutat. Aquesta consideració és la que omple de sentit el concepte d'autonomia local consagrat pels textos legals esmentats.

La supressió o limitació de la capacitat adaptativa municipal, per la via de la definició estricta de serveis propis i impropis, i la uniformització del seu camp d'actuació que es pretén imposar, limitaria l'adequació de les Administracions més properes a la ciutadania i, per tant, perjudicaria el servei públic.

Tot i que és lògic que els Ajuntaments hagin de prioritzar el compliment de les competències que la llei plantegi com a obligatòries, creiem que aquestes haurien de ser estudiades amb cura i participació. Probablement les competències obligatòries s'haurien de plantejar per part de cada Comunitat autònoma, vista la gran diversitat de situacions i d'experiències. Una vegada més la uniformització plantejada des de l'Administració central pot ser empobridora i encotilladora (centralista!).

És raonable que les delegacions de competències "no obligatòries" als Ajuntaments vagin associades a dotacions econòmiques suficients. Però és una funció essencial dels Ajuntaments vigilar i garantir que els serveis responsabilitats de les Administracions supramunicipals arribin als seus ciutadans de forma eficaç i efectiva. Exceptuant alguns casos, les duplicitats administratives depenen més del manteniment de ministeris, conselleries i altres organismes innecessaris que del compliment per part dels Ajuntaments de les funcions "de proximitat".

Creiem evident que cal introduir reformes profundes en l'estructura política dels Ajuntaments. Però creiem també que és incomprendible que es limitin a "reduir" el nombre de regidors, per estalviar. Això és molt més seriós: cal plantejar reformes electorals (l·listes obertes? Elecció directa de l'Alcalde?), cal plantejar la diferenciació entre l'executiu (que hauria de ser reduït) i el consistori local (que potser hauria de ser, fins i tot, ampliat com a "parlament local" que reflecteixi de forma adient el pluralisme de les nostres ciutats i tingui mecanismes clars de control i fiscalització de l'executiu), cal segurament moderar les retribucions dels servidors públics locals, cal plantejar un pacte ètic que reguli les funcions i el control dels governs municipals (però no entenem que s'hagi de fer sobre la potenciació dels secretaris i interventors i, menys encara, sobre la base de funcions tutelars que puguin posar en risc l'autonomia dels Ajuntaments).

Això ens porta també a posar en qüestió algunes propostes sobre els petits Ajuntaments i, sobre tot, sobre la funció de les Diputacions (donem per suposat que les comarques han de ser definides pels Ajuntaments que les componen i en funció de la millor prestació dels serveis comuns). Entenem que cal anar estudiant propostes que, de forma natural i sense menystenir els seus drets històrics, permetin anar avançant en la confluència de petits municipis en unitats administratives sòlides i eficaçes. Però, des de Catalunya, no és comprensible que les Diputacions hagin de gestionar els serveis d'Ajuntaments de menys de 20.000 habitants (això significaria, contràriament al que sembla, l'augment de la burocràcia i de la ineficiència, a part d'una nova potenciació d'estructures obsoletes i centralistes, incomprendibles des de Catalunya).

Tampoc entenem que no es parli en cap cas del replantejament de les vies per finançar els Ajuntaments. No tenim la pretensió de fer ara una proposta, però està clar que el gran desplegament municipalista viscut als anys noranta del segle XX està estretament lligat al nou marc normatiu que va representar la Llei 39/1988, d'Hisendes locals. Darrerament, però, l'aplicació dels principis d'aquesta normativa i les posteriors modificacions, van accentuar un lligam excessiu dels municipis a l'activitat immobiliària i ha estat a la base d'alguns excessos i ara, amb la crisi, d'endeutaments i fallides; i també ens sembla clar que l'exclusió dels Ajuntaments de la participació en impostos sobre el consum i l'activitat econòmica, els ha deixat excessivament a l'albir de possibles subvencions, amb pèrdua d'autonomia i amb exigència de despeses complementàries, a vegades insostenibles.

En definitiva, el territori necessita Ajuntaments amb l'autonomia suficient com per poder entendre i atendre les necessitats de la seva ciutadania, fins i tot exigint l'eficàcia de les Administracions superiors. En conseqüència, demanem que entitats cíviques com la nostra siguin consultades (tal com preveu la legislació vigent) abans de plantejar reformes pensades des d'urgències pressupostàries o, encara pitjor, des de prejudicis ideològics o des del menysteniment de la funció administrativa de proximitat, consagrada per la Llei de Bases de Règim Local. I, en aquest sentit, ens adrecem al Parlament de Catalunya perquè el CECBLL i altres entitats siguem escoltats en la tramitació de la futura Llei de Governos Locals de Catalunya.

I, des de la nostra modesta presa de consciència sobre la importància decisiva dels possibles canvis en l'Administració local, instem altres entitats cíviques, socials i culturals sense ànim de lucre a reclamar de ser escoltats en aquest debat, abans de prendre decisions legals que poguessin pertorbar les importants funcions dels Ajuntaments.

Baix Llobregat, 26 de febrer de 2013.